

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

СОДАДЖИЕВ срещу БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 58733/00)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

5 октомври 2006 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

05/01/2007г.

Решението става окончателно при обстоятелствата по Член 44 § 2 на Конвенцията. Може да е предмет на редакторска преработка.

По делото Содаджиев срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), на заседание в състав:

Г-н П. ЛОРЕНЦЕН, *Председател*,

г-жа С. БОТУШАРОВА,

г-н К. ЮНГВИЕРТ,

г-н В. БУТКЕВИЧ,

г-жа М. ЦАЦА-НИКОЛОВСКА,

г-н Р. МАРУСТ,

г-н М. ВИЛИГЕР, *съдии*,

и г-жа К. УЕСТЕРДИК, *Секретар на отделението*,

След като се оттегли на заседание на 11 септември 2006,

представя следното решение, постановено на горепосочената дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№ 58733/00) срещу Република България, с която гражданин на тази държава, г-н Митко Симеонов Содаджиев („жалбоподател“) е сезирал съда на 7 април 2000 г. на основание член 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“).

2. Жалбоподателят е представляван от г-н М. Нейков и г-жа С. Стефанова, адвокати в Пловдив. Българското правителство („правителството“) е представлявано от своя агент г-жа М. Коцева от министерството на правосъдието.

3. На 8 ноември 2004 г. първо отделение е решило да изпрати жалбата на правителството. На основание разпоредбите на член 29 § 3, то е решило, че делото ще бъде разгледано едновременно за допустимост и по същество.

4. На 1 април 2006 г. жалбата е разпределена на ново конституираното пето отделение.

ФАКТИТЕ**ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО****А. Наказателното производство срещу жалбоподателя**

5. Жалбоподателят е роден през 1970 г. и живее в Пловдив.

6. На 29 юли 1993 г. той е разпитан от следовател от полицията в Пловдив, след като е заварен заедно със съучастник на местопрестъплението в момент на кражба на две газови бутилки, собственост на гражданин. В рамките на извършения предварителен разпит са разпитани и други лица и е направена оценка на откраднатите предмети.

7. На 5 август 1993 г. на жалбоподателя и предполагаемия му съучастник е предявено обвинение и са изправени пред Пловдивския районен съд.

8. По време на първото съдебно заседание, състояло се на 12 август 1993 г. съдът е преценил, че предварителното следствие не е пълно и че е необходима медицинска експертиза, за да се определи способността на обвиняемите да разбират действията си, като се има предвид, че са били под влиянието на алкохол и че обвиняемият съучастник на жалбоподателя е заявил, че не си спомня нищо. По тази причина преписката е изпратена на прокуратурата, за да се изготви посочената експертиза.

9. Никакво следствено действие обаче не е проведено до 1 септември 1999 г., когато натовареният с преписката следовател е разпитал двама свидетели. На 2 септември 1999 г. той е предявил ново обвинение, изслушал е жалбоподателя и го е запознал със следствената преписка.

10. Същия ден следователят е изискал да бъде изготвена исканата от съда медицинска експертиза. Според доклада на експертизата, представен на 7 септември 1999 г., в момента на деянието жалбоподателят не е имал психическо разстройство в резултат на това, че е бил под въздействие на алкохол.

11. На 8 септември е повдигнато ново обвинение и срещу предполагаемия съучастник на жалбоподателя. С обвинителен акт от 15 декември 1999 г. те са предадени на съда.

12. На 3 април 2000 г. Пловдивският районен съд провежда съдебно заседание, на което слага край на производството и потвърждава официално споразумението, сключено между прокуратурата и двамата обвиняеми, придружавани от адвокат. Според условията на това споразумение, жалбоподателят се признава за виновен за кражбата и следва да му се наложи условно наказание от шест месеца лишаване от свобода.

Б. Опити на адвоката на жалбоподателя да разгледа наказателното дело

13. На 5 април 2000 г. адвокатът на жалбоподателя е поискал да разгледа наказателното дело в деловодството на Пловдивския районен съд, което му било отказано с мотива, че делото е приключено.

Разрешено му е да разгледа делото на 7 април 2000 г., след като подал нова молба.

14. След като за искането е уведомено ответното правителство, адвокатът на жалбоподателя отново е поискал да разгледа наказателното дело. Било му отговорено, че делото вече не е на разположение в съда, а е предадено на агента на правителството в Министерството на правосъдието.

ПРАВОТО

I. ОТНОСНО ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 6 § 1 И 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТТА НА ПРОИЗВОДСТВОТО

15. Жалбоподателят посочва, че продължителността на конкретното наказателно производство не съответства на изискването за „разумен срок” и че той не е разполагал с ефективни вътрешноправни средства за защита, чрез които жалбата му може да бъде удовлетворена. Той се позовава на членове 6 § 1 и 13 от Конвенцията, съответните текстове на които са цитирани тук:

Член 6

„Всяко лице има право на (...) гледане на неговото дело в разумен срок от (...) съд, който ще се произнесе (...) за основанието на всяко обвинение от наказателен характер, повдигнато срещу него.”.

Член 13

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.”

16. Правителството не е предоставило становище.

A. Относно допустимостта

17. Съдът констатира, че претенциите не са явно необосновани по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията. От друга страна, Съдът констатира, че те не противоречат на никакво друго основание за недопустимост. Затова ги обявява за допустими.

Б. По същество

1. По продължителността на производството

18. Съдът напомня, че разумният характер на продължителността на дадено производство се оценява според обстоятелствата на казуса и съгласно определените от правораздаването критерии, по-специално, сложността на делото, поведението на жалбоподателя и това на компетентните власти (*Pélissier et Sassi c. France* [GC], № 25444/94, § 67, CEDH 1999-II, et *Portington c. Grèce*, решение от 23 септември 1998 г., *Сборник с постановления и решения* 1998-VI, стр. 2630, § 21).

19. Що се отнася до конкретния случай, съдът констатира, че производството е започнало с изслушване на жалбоподателя на 29 юли 1993 г. и е приключила на 3 април 2000 г., след като съдът е потвърдил официално споразумението, сключено между жалбоподателя и прокурора. Следователно, то е продължило шест години и осем месеца.

20. Съдът отбелязва, че делото, отнасящо се до обикновен случай на кражба, не представя особена сложност; обвиняемите са признали фактите и основният въпрос остава този за способността им да осъзнаят деянието си в момента на извършване на закононарушението.

21. Относно поведението на органите, Съдът установява, че между 12 август 1993 г., когато съдът е върнал преписката за доразследване, и 1 септември 1999 г., което представлява период от почти шест години, производството е останало висящо и не са били осъществени никакви действия. Правителството не е представило никакво оправдание за този период на бездействие. От друга страна, Съдът не установява никакви елементи, които да показват, че той се дължи на поведението на жалбоподателя.

22. Предвид тези констатации, Съдът приема, че продължителността на конкретното производство е превишила „разумния срок“, предвиден от член 6 § 1 на Конвенцията, което представлява нарушение на тази разпоредба.

2. Относно наличието на ефикасно средство за защита

23. Съдът припомня, че член 13 на Конвенцията гарантира съществуването във вътрешното право на средство за защита, позволяващо възползването от утвърдените в него права и свободи. Следователно, като последица от това, тази разпоредба изисква вътрешноправно средство за защита, даващо възможност за разглеждане съдържанието на „иск, който може да се защити“ на основата на Конвенцията и за осигуряване на съответното изправително действие (виж, между другите, *Kudła c. Pologne* [GC], № 30210/96, § 157, CEDH 2000-XI).

24. Въз основа на горното си заключение относно продължителността на процедурата, Съдът счита, че жалбоподателят е разполагал с „иск, който може да се защити” за това, че не е бил запознат с член 6 § 1. По тази причина трябва да се определи дали вътрешното право е било в състояние да му предложи адекватно удовлетворение.

25. По този повод Съдът напомня, че обхватът на задължението, което член 13 налага на договарящите държави, е различен в зависимост от характера на съответния иск. Той вече е преценил, че, за да бъде „ефективен” по смисъла на тази разпоредба, един механизъм, с който разполага един обвиняем, за да се жалва от продължителността на дадена процедура, трябва да позволява „да се предотврати извършването или продължаването на твърдяното нарушение или да се предостави на заинтересования подходящо изправително действие за всяко извършено нарушение” (*Kudła*, цитирано по-горе, § 158).

26. При отсъствие на становище от страна на правителството, Съдът не разполага с никакви елементи, показващи, че в българското право по време на посочените факти е съществувал механизъм, който би могъл да ускори протичането на наказателния процес или да предостави на съответните лица обезщетение за вече допуснатите забави.

27. Оттам Съдът прави заключение относно нарушаването на член 13 на Конвенцията за това, че жалбоподателят не е разполагал с ефективно вътрешноправно средство за удовлетворяване на иска му във връзка с прекомерната продължителност на наказателното производство.

II. ОТНОСНО ДРУГИТЕ ТВЪРДЯНИ НАРУШЕНИЯ

28. От друга страна, жалбоподателят се жалва срещу несправедливостта на производството, по-специално срещу факта, че експертизата, имаща за цел да оцени способността му да разбере деянието си, е извършена едва шест години по-късно и освен това е след приключване на следствието. Той посочва член 6 § 1, съответните части от който гласят както следва:

„Всяко лице има право на (...) безпристрастно гледане на неговото дело в разумен срок от (...) съд, който ще се произнесе (...) за основанието на всяко обвинение от наказателен характер, повдигнато срещу него.”

29. По този повод Съдът припомня, че нито буквата, нито духът на член 6 § 1 отменят правото на дадено лице да се откаже от гаранциите, които са му дадени изрично или мълчаливо. При все това обаче, подобен отказ трябва да се счита за установен по недвусмислен начин и за непротиворечащ на никакви важни публични интереси (*Håkansson*

et Sturesson c. Suède, решение от 21 февруари 1990 г., серия А № 171-А, стр. 20, § 66). Когато едно лице се отказва от правото си в съда по наказателно дело чрез споразумение, имащо за цел да се потисне общественото действие, между условията, които трябва да бъдат изпълнени, при всички случаи фигурира липсата на принуда (*Deweert c. Belgique*, решение от 27 февруари 1980 г., серия А № 35, стр. 25, § 49).

30. В конкретния случай, жалбоподателят е сключил с прокурора споразумение, по силата на което той се признава за виновен и приема налагането на наказание с условно лишаване от свобода, като в същото време е бил подпомаган от адвокат и е бил в състояние да осъзнае последствията от това. Съдът отбелязва, че при това той не е твърдял, нито пред вътрешното правораздаване, което е потвърдило официално споразумението, нито в рамките на настоящото производство, че съгласието му е било получено чрез принуда или по начин, противоречащ по какъвто и да било начин на правата на защита. При тези обстоятелства Съдът счита, че жалбоподателят се е отказал по недвусмислен начин да се възползва от гаранциите за справедлив процес.

31. От това следва, че искането му е явно необосновано и трябва да бъде отхвърлено съгласно член 35 §§ 3 и 4 на Конвенцията.

III. ОТНОСНО ЧЛЕН 34 НА КОНВЕНЦИЯТА

32. В становището, последващо съобщението за жалбата, жалбоподателят се жалва, че адвокатът му не е могъл да се запознае с преписката по наказателното дело през май 2005 г. с мотива, че тя е била вече предадена на агента на правителството. По този повод той се позовава на член 34 от Конвенцията, който постановява:

„Съдът може да бъде сезиран с жалба от всяко лице, неправителствена организация или група лица, които твърдят, че са жертва на нарушение от страна на някоя от Високодоговарящите страни, на правата, провъзгласени в Конвенцията или в протоколите към нея.” Високодоговарящите страни са длъжни да не създават по никакъв начин пречки за ефективното упражняване на това право.”

33. Жалбоподателят счита, че по този начин вътрешните органи са му попречили да прочете преписката по наказателното дело, което му е било необходимо, за да може да представи становището си пред Съда и по-специално, за да му посочи точната дата, на която той е бил предаден на правосъдието през август 1993 г. Освен това, той счита, че предаването на документите от преписката на противната страна по процеса пред Съда противоречи на вътрешното право и добавя, че правителството е задържало преписката по наказателното дело, без дори да представи становище пред Съда.

34. В отговор правителството твърди, че вътрешното право упълномощава агента да изисква предаването на съдебните преписки. При това то твърди, че жалбоподателят е имал достъп до преписката по наказателното дело, когато я е поискал през април 2000 г. и е можел да получи необходимите документи при подаване на жалбата си. Накрая то смята, че инсинуациите на жалбоподателя в смисъл, че преписката е била задържана с цел да се попречи на достъпа му до нея, са изцяло неоснователни и че ако правителството действително не е представило становище по допустимостта и по съществото на жалбата, то поне е предало на Съда всички отнасящи се до случая документи, а именно тези, удостоверяващи фактите, на които се позовава жалбоподателят.

35. Съдът припомня, че за да бъде ефикасен един механизъм за индивидуална защита, установен от член 34 на Конвенцията, от най-голямо значение е жалбоподателите, установени или потенциални, да бъдат свободни да контактуват с институциите по Конвенцията, без органите да ги принуждават по какъвто и да е начин да оттеглят или променят жалбите си (виж, между другите, *Akdivar et autres c. Turquie*, решение от 16 септември 1996 г., *Сборник* 1996-IV, стр. 1219, § 105, и *Tanrikulu c. Turquie* [GC], № 23763/94, §§ 130-131, CEDH 1999-IV). Освен това, по смисъла на член 47 § 1, точка з) от регламента му, всяка жалба, подадена в съответствие с член 34 на Конвенцията, трябва да бъде придружена с „копия на всички, отнасящи се до нея документи и по-специално на решенията, съдебни или други, отнасящи се до предмета на жалбата“.

36. В настоящия случай, Съдът обаче установява, че жалбоподателят е имал възможността да се запознае с преписката и да получи копия от документите, когато е поискал това в момента на подаване на жалбата си през април 2000 г. При това той отбелязва, че правителството е предало на Съда цялата преписка по наказателното дело и по-специално документа, който жалбоподателят посочва. Предвид тези съображения, Съдът счита, че не е налице пречка пред правото за индивидуална защита на жалбоподателя от страна на властите.

37. От това следва, че искането му е явно необосновано и трябва да бъде отхвърлено съгласно член 35 §§ 3 и 4 на Конвенцията.

IV. ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА ЧЛЕН 41 НА КОНВЕНЦИЯТА

38. По смисъла на член 41 на Конвенцията,

„Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.“

A. Вреди

39. Жалбоподателят претендира за 10 000 евро (EUR) за неимуществени вреди, които е понесъл вследствие на нарушаването на членове 6 § 1 и 13.

40. Правителството счита, че тази претенция е прекомерна.

41. Като се имат предвид всички елементи, с които разполага, и за отсъди по справедливост, съгласно изискването на член 41, Съдът счита, че на жалбоподателя може да бъде присъдено обезщетение от 1000 евро за претърпени неимуществени вреди.

Б. Разходи и разноси

42. Освен това, жалбоподателят иска да му бъдат заплатени 1778 евро за разходи и разноси, понесени пред Съда, от които 1680 евро адвокатски хонорари и 98 евро разноси. Той представя разбивка на извършената работа за общо 24 часа при почасова ставка от 70 евро, както и доказателства за направените разходи, като моли присъдените суми да бъдат изплатени директно на неговите адвокати.

43. Правителството счита, че тарифата от 70 евро на час е прекомерно завишена, особено когато се отнася за дейности като фотокопиране.

44. Според съдебната практика на Съда, жалбоподател може да получи обезщетение за разходите и разноските само доколкото те са направени фактически и по необходимост и са в разумен размер. В конкретния случай, като взема предвид елементите, с които разполага и посочените по-горе критерии, Съдът счита за разумна сумата от 600 евро за всички разходи и я отпуска на жалбоподателя.

В. Лихви за просрочие

45. Съдът счита за подходящо да базира размера на лихвите за просрочие върху пределната лихва по заеми на Централната европейска банка, към които следва да се добавят три процентни пункта.

КАТО ВЗЕ ПРЕДВИД ГОРЕПОСОЧЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява*, жалбата за допустима по отношение на исковете, произтичащи от член 6 § 1 относно продължителността на наказателното производство и от член 13, и за недопустима в останалата си част;
2. *Установява* нарушение на член 6 § 1 на Конвенцията поради прекомерната продължителност на наказателното производство;
3. *Установява* нарушение на член 13 на Конвенцията;
4. *Отсъжда*
 - а) че ответната държава да заплати на жалбоподателя в срок от три месеца от датата, на която решението бъде обявено за окончателно, съгласно член 44 § 2 на Конвенцията, следните суми, преобразувани в български лева според обменния курс, действащ в момента на плащането:
 - 1000 EUR (хиляда евро) за претърпени неимуществени вреди;
 - 600 EUR (шестстотин евро) за разходи и разноси, които да се заплатят по банковата сметка, посочена от адвокатите на жалбоподателя;
 - всяка друга сума, която може да се дължи за данъци върху посочените суми.
 - б) че считано от изтичането на посочения срок и до заплащане, върху тези суми се начислява проста лихва в размер, равен на този на пределната лихва по заеми на Централната европейска банка, към които следва да се добавят три процентни пункта;
5. *Отхвърля* искането за обезщетение по справедливост за останалата част.

Съставено на френски език и известно писмено на 5 октомври 2006 г. в съответствие с Правило 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия УЕСТЕРДИК
Секретар

Пеер ЛОРЕНЦЕН
Председател